

Examen VWO

2013

tijdvak 2
woensdag 19 juni
13.30 - 16.30 uur

Grieks

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 21 vragen en een vertaalopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 74 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

2p 1 Regel 448 γῆν τήνδε καὶ δόμους ἔχειν
Citeer uit het vervolg (t/m regel 456) de twee Griekse tekstelementen die hiermee inhoudelijk een antithese vormen.

1p 2 Regel 449 κρεισσόνων βουλευήματα
Beschrijf in eigen woorden de inhoud van deze βουλευήματα.
Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.

1p 3 Regel 450 ματαίων
Citeer het Griekse woord uit het vervolg (t/m regel 458) waarmee Jason een vergelijkbare kwalificatie geeft van het optreden van Medea.

1p 4 Regel 451 Κάμοι μὲν οὐδὲν πρᾶγμα
De inhoud van deze uitspraak wordt het best weergegeven door:
A Het kan mij niet schelen dat je de koning bedreigt.
B Het kan mij niet schelen dat je mij uitscheldt.
C Het kan mij niet schelen dat je snel boos wordt.
D Het kan mij niet schelen dat je verbannen wordt.

De regels 455-456 worden door P. Hawinkels als volgt vertaald:
“Ik heb aanhoudend geprobeerd Creon tot mildheid te bewegen, opdat jij mocht blijven.”

In de vertaling is de grammaticale structuur van het Grieks niet geheel overgenomen.

3p 5 a. Leg dit uit met betrekking tot ‘opdat jij mocht blijven’. Ga in je antwoord in op zowel het Grieks als de vertaling.
b. Op welk grammaticaal gegeven is de vertaling ‘geprobeerd’ gebaseerd?

Regel 463 Καὶ γὰρ εἰ σύ με στυγεῖς

Jason heeft al eerder vastgesteld dat de gevoelens van Medea ten opzichte van hem negatief zijn.

1p 6 Citeer het desbetreffende Griekse tekstelement uit de regels 448-454.

Regel 473-474

De antithese in deze regels is vormgegeven met behulp van een chiasme.

2p 7 a. Beschrijf in eigen woorden de antithese.
b. Citeer de vier Griekse woorden die het chiasme vormen. Neem het volgende schema over en noteer deze vier Griekse woorden op de plaats van de puntjes: ... (a) ... (b) ... (b) ... (a).

Regel 476 ἔσωσά en regel 481 ἔσωζε

2p 8 Verklaar het verschil in het gebruikte aspect. Ga in je antwoord op het aspect van beide werkwoordsvormen in.

Regel 476-482

Medea presenteert in deze regels haar hulp als haar eigen verdienste. In het vervolg van Tekst 1 (niet in dit examen afgedrukt) bestrijdt Jason dit.

- 1p 9 Beschrijf in eigen woorden het argument dat hij gebruikt. Baseer je antwoord op het vervolg van deze tragedie.

De regels 480-482 worden door K. Tindemans als volgt vertaald:

“De draak, die zijn reusachtig lijf rond de vacht, gans van goud, geslingerd had, zonder ooit zijn ontelbare ogen te sluiten, die doodde ik, en zo hield ik je levenslicht brandend.”

Vertalers hebben nogal eens de neiging het origineel aangedikt weer te geven. Dit gebeurt ook in bovenstaande vertaling.

- 3p 10 a. Citeer uit bovenstaande vertaling hiervan een voorbeeld.

In de vertaling is de metafoor in het Grieks met een andere metafoor in het Nederlands weergegeven.

- b. Leg dit uit. Ga in je antwoord in op zowel het Grieks als op de vertaling.

In de regels 476-495 brengt Medea drie argumenten naar voren waarom Jason haar niet had mogen verlaten.

- 3p 11 a. Beschrijf in eigen woorden het argument dat ze naar voren brengt in de regels 476-489.
b. Beschrijf in eigen woorden het argument dat ze naar voren brengt in de regels 490-491.
c. Beschrijf in eigen woorden het argument dat ze naar voren brengt in de regels 492-495.

Tekst 2

Medea probeert vanaf regel 869 iets gedaan te krijgen van Jason. Eerder in de tragedie heeft Medea iets gedaan gekregen van Creon en Aegeus.

- 2p 12 a. Beschrijf in eigen woorden wat Medea van Creon gedaan heeft gekregen. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.
b. Beschrijf in eigen woorden wat Medea van Aegeus gedaan heeft gekregen. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.

Regel 869 τῶν εἰρημένων

- 1p 13 Beschrijf in eigen woorden wat Medea hier concreet mee bedoelt. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.

Regel 872 λόγων

De inhoud van deze λόγοι wordt in het vervolg beschreven.

- 1p 14 Noteer de desbetreffende regelnummers. Neem het volgende schema over en vul op de plaats van de puntjes de regelnummers in: regel ... t/m regel ....

Regel 873 Σχετλία en regel 875 ἐχθρὰ

Dit zijn twee van de vele woorden waarmee Medea de gemoedstoestand karakteriseert waarin zij verkeerde in haar eerdere confrontatie met Jason.

- 2p 15 Citeer uit de regels 869-881 de twee Griekse zelfstandige naamwoorden die Medea gebruikt om haar gemoedstoestand bij haar eerdere confrontatie met Jason te karakteriseren.

Regel 884 ἐπαινῶ

- 3p 16 a. Beschrijf in eigen woorden de twee handelingen van Jason die Medea prijst. Baseer je antwoord op de regels 869-883.
b. Citeer uit de regels 869-883 een Grieks tekstelement waarin zij een oordeel over deze twee handelingen van Jason uitspreekt.

Regel 893 ἀλλ' ἄμεινον νῦν βεβούλευμαι τάδε

- 2p 17 Leg uit dat hier sprake is van dramatische ironie. Betrek in je antwoord de inhoud van βεβούλευμαι τάδε.

Regel 894

Het feit dat Medea de kinderen naar buiten roept, houdt verband met wat ze aan Jason wil vragen.

- 1p 18 Beschrijf in eigen woorden wat Medea aan Jason wil vragen in verband met de kinderen. Baseer je antwoord op het vervolg van de tragedie.

Regel 905

Vergelijk regel 905 met de volgende twee vertalingen:

1 "dit kindergezicht hier is nat van mijn tranen."

2 "ik voel: mijn oog wordt week en staat vol tranen."

- 2p 19 Leg uit dat τήνδ' in de twee vertalingen verschillend is opgevat. Ga in je antwoord in op beide vertalingen.

Algemeen

Het volgende citaat is afkomstig uit een recensie door S. Keller van een uitvoering van de Medea in 2008 door Het Nationale Toneel onder regie van Johan Doesburg:

“De Medea van het Nationale Toneel is een ijzig machtsspel. Van het begin tot het einde wordt er hard tegen hard gespeeld. Nergens zien we een glimpje van wat er ooit tussen die twee heeft gebloeid.

Prachtig is het beeld van Medea op de rand van een afgrond, na het doden van haar kinderen. Achter haar het zwart van de coulissen. Geen spier vertrekt ze als haar echtgenoot woedend op haar afstormt. Deze vrouw heeft werkelijk niets meer te verliezen en is uiteindelijk echt onaantastbaar geworden. Het is een tragische kracht die ze uitstraalt, want haar bijna goddelijke onkwetsbaarheid komt voort uit het feit dat ze alles is verloren waar ze ooit om gaf. Maar naar wat dat geweest moet zijn, dat waar ze ooit om gaf, kunnen we in deze encenering slechts gissen. Al wat we zien in deze voorstelling is haat en wraaklust. De Medea van Doesburg is een heldere, gedegen voorstelling waarin twee topacteurs het tegen elkaar opnemen, maar de ontroering blijft uit.”

Medea staat in deze uitvoering volgens de recensie op de rand van een afgrond na het doden van haar kinderen, in een bijna goddelijke onkwetsbaarheid.

1p 20 Beschrijf in eigen woorden op welke manier Euripides Medea's goddelijke onkwetsbaarheid heeft uitgebeeld.

Volgens de recensie 'bleef de ontroering uit' bij deze uitvoering.

2p 21 Verdedig de stelling dat Aristoteles niet tevreden zou zijn geweest over een uitvoering waarbij ontroering uitblijft. Betrek in je antwoord zijn theorie over het effect dat een tragedie op de toeschouwers heeft en met welke middelen dit effect wordt bereikt. Noteer in je antwoord de naam van het effect en de naam van een van deze middelen.

Tekst 3

37p Bestudeer Tekst 3 met de inleiding en de aantekeningen.
Vertaal de regels 903 t/m 907, 909 t/m 911 en 913 t/m 920 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.